

Onderwerp

Zienswijze Invest-NL op Tijdelijke regels inzake de instelling van een Klimaatfonds

Datum

27 mei 2022

Aan

www.internetconsultatie.nl, ministerie voor Klimaat en Energie

Zijne excellentie, geachte medewerkers van het ministerie voor Klimaat en Energie,

Met veel genoegen heeft Invest-NL kennis genomen van de Tijdelijke regels inzake de instelling van een Klimaatfonds. Invest-NL is het 'National Promotional Institute' van Nederland, gericht op ontwikkeling en financiering van investeringsprojecten in transitiedomeinen en doorgroei van innovatieve ondernemingen. Van onze € 10 mln. jaarlijks ontwikkelbudget en € 1,7 mrd. investeringskapitaal is een belangrijk deel gericht op de klimaattransitie en circulaire economie.

Omdat revolverende investeringsprojecten daarin niet zonder ondersteunend beleid, regelgeving en subsidie van onrendabele toppen tot stand komen, juichen wij de komst van het Klimaatfonds en het aangekondigd klimaat beleid in het coalitieakkoord enorm toe.

In deze reactie gaan wij in op de mogelijkheden die wij zien om met het Klimaatfonds een beslissende bijdrage te leveren aan de noodzakelijke klimaattransitie in Nederland en de wereld, en geven wij enkele aanbevelingen bij de vormgeving en werking van het Klimaatfonds.

De aanbevelingen op een rij:

- Maak bij aanwending van het Klimaatfonds maximaal gebruik van bestaande loketten, fondsen en uitvoeringsorganisaties, in onderlinge samenwerking waar nodig;
- Omdat voor de klimaattransitie nog een veelvoud aan private investeringen nodig is, is het zaak dat de besteding van het Klimaatfonds de juiste prikkels en opzet bevat om deze private financiering mee deel te laten nemen;
- Breng het meerjarenprogramma voor de besteding jaarlijks vooraf in openbare consultatie, om partijen uit het veld optimaal aan te laten sluiten;

- Biedt ruimte voor ‘blended finance’ van de publieke met private middelen, om publieke middelen waaronder subsidies zo efficiënt mogelijk in te zetten, en zo veel mogelijk private co-financiering te organiseren;
- Subsidies zijn nodig, maar laat middelen indien mogelijk ook terugvloeien naar het Klimaatfonds (revolveren), om de inzet efficiënt te houden en de markt niet te verdringen; Invest-NL kan een rol spelen bij het uitzetten en beheren van dergelijke subsidies, bijvoorbeeld door deze als een lening te verstrekken. Ook met het Nationaal Groeifonds kan een dergelijke structuur worden toegepast.
- Voeg duidelijke impact criteria toe aan de instellingswet van het Klimaatfonds, zoals een minimale CO₂ drempel waaraan projecten moeten voldoen gericht op het binnen de maximale 1,5 graad opwarming van de aarde blijven (o.a. de EU taxonomy kan hiervoor nadere basis bieden), om een maximaal maatschappelijk effect over de looptijd van het Klimaatfonds te borgen.

Doel en werking van het Klimaatfonds

Voor het Klimaatfonds is in eerste instantie € 35 miljard aan middelen gereserveerd voor onder andere de subsidiëring van de ontwikkeling en aanleg van energie-infrastructuur. Hiermee kan een enorme impuls worden gegeven aan het verduurzamen van de Nederlandse economie en het bereiken van de ‘doelen van Parijs’. Vanuit Invest-NL vinden we dat bijzonder goed nieuws, want niets is voor investeerders van groter belang dan lange termijn zekerheid, continuïteit en beschikbaarheid: Wat gaat de overheid doen? Hoe gaan we onze economie verduurzamen? Is er sprake van een echt commitment waarop ondernemers kunnen koersen? Het nieuwe kabinet zet wat dat betreft een duidelijke koers uit en reserveert ook de middelen om dat waar te maken.

De vorm van het Klimaatfonds als begrotingsfonds, bestemd voor andere delen van de Rijksbegroting is daarin een juiste. Wij denken dat het beter is om in te zetten op samenwerking tussen bestaande partijen in het veld, dan dat er nieuwe spelers, loketten of uitvoeringsorganisaties worden gecreëerd. Wij adviseren om hierbij maximaal gebruik te maken van bestaande loketten, fondsen en uitvoeringsorganisaties, in onderlinge samenwerking waar nodig.

De hoeveelheid extra middelen die door het kabinet is gereserveerd voor de klimaat- en energietransitie is indrukwekkend, maar dit is pas een begin. Er is een veelvoud van dat bedrag aan (private) financiering nodig om de klimaatdoelen te behalen. Over de precieze invulling van die overheidsmiddelen is nog niet alles bekend. Hoe worden de beschikbare gelden verdeeld en welke doelstellingen worden beoogd?

Het is in elk geval belangrijk deze publieke subsidies zo effectief mogelijk in te zetten. De snelheid en effectiviteit waarmee de klimaat- en energietransitie plaatsvindt zal in hoge mate afhankelijk zijn van de juiste prikkels om partijen aan

te zetten tot het versneld ontwikkelen van innovatieve technologieën, nieuwe businessmodellen en hernieuwde inrichting van de waardeketen. Wij adviseren daarom het meerjarenprogramma, waarin jaarlijks de actuele besteding vanuit het Klimaatfonds aan het parlement wordt voorgelegd, telkens ook vooraf in openbare consultatie te brengen. Zo kunnen partijen uit het veld bijdragen aan optimale aanwending van de middelen en uitvoering van de plannen.

Optimale inzet van middelen

Invest-NL heeft in 2021 inzet gepleegd op het opzetten van een goede samenwerking met fondsen als het Nationaal Groeifonds en het Klimaatfonds, en ziet kansen voor een nauwere samenwerking in de vorm van 'blended finance' instrumenten. Hierin worden publieke en revolverende/private middelen gecombineerd, om onrendabele toppen en eerste risico's weg te nemen, maar ook direct revolverende financiering in te zetten.

Een eerste voorbeeld daarin van samenwerking met het Klimaatfonds, en andere financiers en projecteigenaren kan de warmtetransitie in de gebouwde omgeving zijn. Invest-NL is sinds zijn oprichting nadrukkelijk actief op het gebied van de marktontwikkeling van warmte en warmtenetten. Wij hebben inmiddels meer dan 30 warmtenetprojecten geanalyseerd, duurzame bronnen geïnventariseerd en de uiteenlopende risico's in kaart gebracht. Deze analyses geven een goede weergave van diverse financieringsknelpunten en de oplossing. Het is inmiddels duidelijk dat het volloopriscico het meest prominente risico is wat private partijen ervan weerhoudt om te investeren, laat staan snel te investeren. Daar effectieve combinatie van revolverende financiering, met subsidies daar waar nog een onrendabele top resteert, kan dit volloopriscico worden weggenomen zonder onnodige inzet van subsidies waarbij het leereffect uiteindelijk in afnemende subsidies kan worden bepaald

Dit biedt ook de mogelijkheid om Europese middelen aan te trekken. Wij hebben als door de EC erkende National Promotional Institution een status waarmee wij erkend partner zijn van de EC en van EIF/EIB en kunnen daarom direct van hun beschikbare faciliteiten gebruik maken.

Naast warmte is ook voor o.a. elektriciteit, waterstof en CO2 nieuwe infrastructuur nodig voor de klimaattransitie. Staatsdeelnemingen kunnen een belangrijke rol spelen in het aanleggen van deze infrastructuur en het bijeenbrengen van vragers en aanbieders die er gebruik van maken. Invest-NL heeft marktonderzoeken gedaan naar o.a. de waardeketen van offshore wind naar waterstof, naar de productiepartijen van groene waterstof, naar gesloten distributiesystemen, 'flex'/cable-pooling en -opslagoplossingen voor elektriciteit, en naar de potentiële afnemers van deze energie-infrastructuren, o.a. uit de industrie. Ook zien wij veel startende en doorgroeiende innovatieve bedrijven in de duurzame energiesectoren.

Wij bieden daarom graag aan deze expertise en ervaring ook in te zetten op het creëren van systeeminnovaties en het sluiten van de ketens rond de nieuwe energie-infrastructuren van het Coalitieakkoord, teneinde ook deze middelen van het Klimaatfonds effectief in te zetten.

Het creëren van maximale impact

Als impact investor staat bij Invest-NL het maken van positieve impact op maatschappelijke domeinen voorop, en is financieel rendement een middel om dat te bereiken. Wij adviseren daarom ook het Klimaatfonds enkele duidelijke impact criteria mee te geven, teneinde te borgen dat met de inzet van deze tijdelijke middelen de hoogst mogelijke meerwaarde wordt bereikt.

Dit kan o.a. bereikt worden door een CO₂-neutrale productie van producten in 2050 als doel op te nemen. Dit kan ook meer ruimte bieden voor het (binnen eigen landsgrenzen) op duurzame manier produceren van producten. Voorbeelden daarvan zijn het zelf maken van duurzaam beton met het CO₂-mineralisatie proces van [SCW Systems](#) in plaats van het inkopen van vervuילend beton, het maken van eigen gerecyclede carbon black i.p.v. het inkopen van 'virgin' materiaal, etc.

Een uitbreiding en maximale benutting van het elektriciteitsnet en -dragers is ook cruciaal voor het bereiken van klimaatdoelstellingen. Dat gaat met het meer en meer overstappen op duurzaam erg belangrijk worden, maar budgetten voor extra koper, interconnectie met het buitenland, innovatieve opslagsystemen á la OPAC en Elestor zijn nog geen onderdeel van de plannen.

Ook alternatieven in de mobiliteit naast (elek'rische) auto's ontbreken nog, zoals de miljardeninvesteringen in (internationale) treininfrastructuur – of innovaties als de hyperloop ontbreken nog.

Ten aanzien van de methodiek om tot beslissingen te komen:

- Neem als voorwaarde op dat wordt geverifieerd of een investering past binnen een 1,5 gradendoel. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van bijv. de publicatie van het IPCC, en voor (grote) projecten kan een MKBA worden uitgevoerd, met een CO₂ prijs die hoort bij het beperken van opwarming tot 1,5 graden (in lijn met doelstelling klimaatakkoord en akkoord Parijs).
- Met betrekking tot relevante criteria kan de EU-taxonomie worden ingezet om deze nader te bepalen. De 'substantial contribution' technical criteria bieden een goede basis voor de selectie van projecten op specifieke gebieden, maar ook die op gebied van 'do no significant harm'.
- In relatie tot het 'do no harm' principe adviseert Invest-NL dat bij grotere projecten die financiering uit dit fonds ontvangen om CO₂ neutrale energie en elektriciteit te verwezenlijken dat ook wordt gekeken naar het materiaalgebruik. Technieken en projecten die uitgaan van een lineair

materiaalgebruik, en dan met name van schaarse en kritische materialen zouden op zoek moeten naar alternatieve technieken en materialen. Hier zou een minimum criterium gedefinieerd kunnen worden.

Slot

Zoals in deze zienswijze gesteld ziet Invest-NL een duidelijke meerwaarde in de instelling van het Klimaatfonds en daarbij aangekondigde beleid, en dienen deze aanbevelingen om een optimale werking en effect verder te bestendigen. Wij bieden graag ons advies en ondersteuning aan bij de inzet van het Klimaatfonds en uitwerking van de maatregelen, teneinde onze gezamenlijke doelstelling van een snellere en grotere klimaattransitie te bereiken.